

LIETUVOS RESPUBLIKOS KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMAS

1996 m. sausio 23 d. Nr.I-1179
Vilnius

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos valstybinį reguliavimą, kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą, apsaugą, apsaugos finansavimą ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimus.

2. Šio įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktu, nurodytu Įstatymo priede.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, Žin., 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

2 straipsnis. Pagrindinės sąvokos

Šio įstatymo pagrindinės sąvokos:

1) **kilnojamosios kultūros vertybės** – prieš 50 metų ir anksčiau sukurti pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji visuomenės ir žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti daiktai, turintys didelę kultūrinę vertę, tai yra reikšmingi etninio, archeologinio, istorinio, meninio, mokslinio, techninio, religinio ir kitokiais požūriais, taip pat tuo, kad apibūdina tipiškus bei specifinius nacionalinio gyvenimo reiškinius; kilnojamąją kultūros vertybę gali būti ir vėliau nei prieš 50 metų sukurtas kūrinys, turintis didelę kultūrinę vertę;

2) **antikvariniai daiktai** – visi prieš 50 metų ir anksčiau sukurti kilnojamieji visuomenės ir žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti daiktai ar jų dalys, nesvarbu, kokia jų išliekamoji kultūrinė vertė;

3) **Lietuvos kultūros paminklas** – kilnojamoji kultūros vertybė, šio įstatymo nustatyta tvarka paskelbta Lietuvos kultūros paminklu;

4) **kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga** – visuma priemonių, kuriomis siekiama išsaugoti dabartinei ir ateities kartoms kilnojamąsias kultūros vertybes mokslo, švietimo, kultūros tęstinumo ir kitiems tikslams;

5) **valstybinė kilnojamųjų kultūros vertybių apskaita** – nesančių valstybinėse saugyklose valstybės saugomų kilnojamųjų kultūros vertybių registras (toliau – Registras) ir kilnojamųjų kultūros vertybių valstybinėse saugyklose (toliau – valstybinės saugyklos) esančių kilnojamųjų kultūros vertybių sąrašai;

6) **kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamentas** – tipinės arba individualios saugojimo, priežiūros ir naudojimo taisyklės, užtikrinančios kilnojamosios kultūros vertybės išsaugojimą;

7) **kilnojamosios kultūros vertybės pasas** – dokumentas, kuriame surašomi pagrindiniai duomenys apie kilnojamąją kultūros vertybę, kultūros ministro įsakymo įrašyti vertybę į Registrą išrašas, fotonuotraukos ar (ir) kita vizuali medžiaga, informacija apie atliktus restauravimo ir konservavimo darbus, buvimo vietos ir savininkų pasikeitimus;

8) **konservavimas** – tyrimais pagrįsti veiksmai, kurių tikslas – apsaugoti kilnojamąją kultūros vertybę nuo savaiminio gedimo;

9) **restauravimas** – tyrimais pagrįsti veiksmai, kurių tikslas – atskleisti kultūrinę vertę pašalinant pažeidimus, gedimus, užkonservuojant autentiškas ir atkuriant trūkstamas dalis;

10) **neteisėtai iš Lietuvos Respublikos išvežtos kilnojamosios kultūros vertybės** – kilnojamosios kultūros vertybės, kurios iš Lietuvos Respublikos teritorijos išvežtos pažeidžiant kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą reglamentuojančius teisės aktus arba pasibaigus kilnojamųjų

kultūros vertybių teisėto laikino išvežimo laikotarpiui ir nebuvo grąžintos į Lietuvos Respubliką arba buvo išvežtos pažeidus kitas teisės aktais nustatytas laikino išvežimo sąlygas;

11) Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsipareigojimas dėl laikinai įvežamų į Lietuvos Respubliką užsienio valstybių kilnojamųjų kultūros vertybių – rašytinis Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos įsipareigojimas atlyginti Lietuvos nacionalinei ar respublikinei kultūros įstaigai nuostolius, atsiradusius dėl laikinai į Lietuvos Respubliką įvežtų kilnojamųjų kultūros vertybių sužalojimo, sunaikinimo ar dingimo.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, *Žin.*, 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

3 straipsnis. Įstatymo objektai

1. Šio įstatymo objektai yra kilnojamosios kultūros vertybės ir antikvariniai daiktai:
 - 1) archeologiniai radiniai;
 - 2) etninės kultūros medžiaginiai pavyzdžiai;
 - 3) daiktai, susiję su svarbiausiais istoriniais įvykiais, visuomenės, kultūros, karo, sporto istorija, įžymių žmonių gyvenimu;
 - 4) šaunamieji ir nešaunamieji ginklai;
 - 5) meno vertybės: vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūriniai; meninės fotografijos ir kiti originalūs kūriniai; liaudies dailės kūriniai; statinių dalys ir jų fragmentai;
 - 6) muzikos instrumentai;
 - 7) rankraštinės knygos, inkunabulai, kodeksai, spaudiniai ir kiti leidiniai;
 - 8) daiktai, turintys numizmatinę, sfragistinę, heraldinę ar filatelinę vertę, ordinais ir medaliai;
 - 9) mokslo, technikos ar technologijos istoriją apibūdinantys daiktai;
 - 10) archyviniai dokumentai;
 - 11) kolekcijos, rinkiniai, komplektai ar kitokie dariniai, turintys meninę, istorinę ar kitokią kultūrinę vertę, kaip visuma, nesvarbu, kokia atskirų dalių vertė ir rūšis.
2. Kilnojamosiomis kultūros vertybėmis gali būti ir kilnojamųjų kultūros vertybių atskiros dalys.

4 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių priklausymas nuosavybės teise

1. Kilnojamosios kultūros vertybės nuosavybės teise gali priklausyti Lietuvos valstybei, savivaldybėms, fiziniams ir juridiniams asmenims.
2. Visos žemėje, jos paviršiuje, vandenyje, pastatuose bei statiniuose arba jų dalyse rastos kilnojamosios kultūros vertybės, kurių savininkas negali būti nustatytas arba pagal įstatymą yra netekęs teisės į jas, pereina valstybės nuosavybėn. Asmeniui, radusiam ir perdavusiam kilnojamąją kultūros vertybę, išmokamas atlyginimas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

5 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos teisiniai pagrindai

Kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga atliekama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, kitais teisės aktais.

6 straipsnis. Tarptautinės sutartys ir konvencijos

Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse ar konvencijose nustatytos kitokios taisyklės negu tos, kurias numato kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą reguliuojantys teisės aktai, taikomos Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ar konvencijų taisyklės.

II. KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS VALSTYBINIS REGULIAVIMAS

7 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą užtikrinančios institucijos

Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą užtikrina šios valstybės institucijos:

- 1) Valstybinė paminklosaugos komisija;
- 2) Lietuvos Respublikos kultūros ministerija;
- 3) Lietuvos archyvų departamentas;
- 4) apskričių viršininkai;
- 5) savivaldybės.

Straipsnio pakeitimai:

8 straipsnis. Valstybinė paminklosaugos komisija

Valstybinė paminklosaugos komisija yra Lietuvos Respublikos Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės ekspertas ir konsultantas. Valstybinė paminklosaugos komisija:

- 1) su Kultūros ministerija formuoja kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos valstybės politiką, kontroliuoja jos įgyvendinimą, vertina šios politikos įgyvendinimo programas;
- 2) vertina biudžeto lėšų, skirtų kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugai, paskirstymą ir naudojimą;
- 3) vertina kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą reguliuojančius teisės aktus ar jų projektus ir teikia siūlymus;
- 4) vertina ir aprobuoja siūlymus kilnojamąsias kultūros vertybes įrašyti į Registrą bei išbraukti iš Registro, paskelbti paminklais bei panaikinti sprendimą dėl paskelbimo paminklais;
- 5) išklauso kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą užtikrinančių institucijų ataskaitas ir vertina šių institucijų veiklą;
- 6) turi teisę tikrinti, kaip saugomos kilnojamosios kultūros vertybės;
- 7) informuoja visuomenę apie kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos problemas.

9 straipsnis. Kultūros ministerijos ir Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamento kompetencija kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos srityje

1. Kultūros ministerija:
 - 1) kartu su Valstybine paminklosaugos komisija nustato kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos strategiją, jos įgyvendinimo politiką;
 - 2) įgyvendina Valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos politiką, atsiskaito už šios politikos įgyvendinimą Vyriausybei ir Seimui;
 - 3) rengia įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą, projektus;
 - 4) nustato ir, aprobavus Valstybinei paminklosaugos komisijai, tvirtina kilnojamųjų kultūros vertybių įrašymo į Registrą ir kilnojamųjų kultūros vertybių skelbimo Lietuvos kultūros paminklais kriterijus ir tvarką, skiria kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ekspertų komisiją;
 - 5) steigia, reorganizuoja, likviduoja, finansuoja ir kontroliuoja muziejus ir bibliotekas bei kitas institucijas, susijusias su kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga;
 - 6) Kultūros ministerijos atestavimo komisijos teikimu restauratoriams suteikia kvalifikacines kategorijas;
 - 7) tvirtina restauravimo tarybas, restauratorių atestacinę komisiją, kultūros vertybių išvežimo ekspertų tarybą;
 - 8) valstybinėms saugykloms suteikia eksperto teises;
 - 9) rengia ir finansuoja kilnojamųjų kultūros vertybių, esančių muziejuose ir bibliotekose, apsaugos ir restauravimo programas;
 - 10) nustato kilnojamųjų kultūros vertybių (išskyrus archyvinius dokumentus) apskaitos, saugojimo, konservavimo, restauravimo tvarką;
 - 11) formuoja pavogtų ar neteisėtai iš Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių išvežtų kilnojamųjų kultūros vertybių paieškos politiką, nustato darbų kryptis bei prioritetus;
 - 12) kontroliuoja kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą ir apsaugą muziejuose ir bibliotekose.
2. Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamentas (toliau – Kultūros vertybių apsaugos departamentas):
 - 1) įgyvendina valstybinę kultūros vertybių, nesančių valstybinėse saugyklose, apsaugos politiką;
 - 2) rengia įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių kilnojamųjų kultūros vertybių, nesančių kultūros vertybių saugyklose, apsaugą, projektus;
 - 3) apskaito kultūros kilnojamąsias vertybes (išskyrus archyvinius dokumentus), nesančias valstybinėse saugyklose, rengia, tvarko ir saugo Registrą;
 - 4) išduoda į Registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių pasus, parengia kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentus;
 - 5) tikrina, kaip laikomasi kultūros vertybių, įrašytų į Registrą, apsaugos reglamento;
 - 6) kreipiasi į teismą dėl kultūros vertybių, įrašytų į Registrą, priverstinio išpirkimo, lėšų, įdėtų į kultūros vertybių restauravimą ir konservavimą, išieškojimo, taip pat dėl žalos, padarytos dėl

netinkamo kultūros vertybių restauravimo ir konservavimo bei netinkamo saugojimo ir naudojimo, atlyginimo;

7) rengia ir finansuoja kultūros vertybių, įrašytų į Registrą, restauravimo, konservavimo ir tyrimo programas;

8) registruoja sandorius dėl kultūros vertybių, įrašytų į Registrą;

9) duoda leidimus išvežti kultūros vertybes ir antikvarinius daiktus į užsienį;

10) išduoda licencijas (leidimus) prekiauti antikvariniais daiktais;

11) kontroliuoja, kaip laikomasi prekybos antikvariniais daiktais taisyklių. Už šių taisyklių pažeidimus surašo administracinių teisės pažeidimų protokolus, skiria administracines nuobaudas;

12) kontroliuoja kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą ir apsaugą muziejuose ir bibliotekose, už kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitos ir apsaugos taisyklių pažeidimus surašo administracinių teisės pažeidimų protokolus, skiria administracines nuobaudas;

13) kontroliuoja, kaip laikomasi kilnojamųjų kultūros vertybių restauravimo ir konservavimo tvarkos. Už šios tvarkos pažeidimus surašo administracinių teisės pažeidimų protokolus, skiria administracines nuobaudas;

14) atlieka pavogtų ar neteisėtai iš Lietuvos Respublikos bei užsienio valstybių išvežtų kilnojamųjų kultūros vertybių paiešką ir grąžinimą;

15) atlieka kitas Kultūros ministerijos pavestas funkcijas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-447](#), 97.10.14, Žin., 1997, Nr. 97-2442 (97.10.29)

Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, Žin., 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

10 straipsnis. Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kompetencija archyvinių dokumentų apsaugos srityje

Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kompetenciją archyvinių dokumentų apsaugos srityje nustato Archyvų įstatymas. Kilnojamųjų kultūros vertybių ir paminklų, saugomų archyvuose, apskaitos, konservavimo ir restauravimo tvarka turi būti suderinta su Kultūros ministerija.

11 straipsnis. Apskrities viršininko kompetencija kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos srityje

Apskrities viršininkas:

1) kaupia informaciją apie į Registrą įrašytas kultūros vertybes, esančias apskrityje;

2) turi teisę siūlyti Kultūros ministerijai įrašyti kultūros vertybes į Registrą;

3) rengia kultūros vertybių apsaugos, konservavimo ir restauravimo apskrities reikšmės programas ir įstatymo nustatyta tvarka kooperuoja lėšas šioms programoms finansuoti;

4) steigia, finansuoja, kontroliuoja, reorganizuoja ir likviduoja apskrities muziejų bei kitas apskrities reikšmės institucijas, susijusias su kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga;

5) skiria ir atleidžia apskrities muziejaus vadovą bei vyriausiąjį fondų saugotoją, gavęs Kultūros ministerijos raštišką sutikimą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-325](#), 97.06.26, Žin., 1997, Nr. 65-1550 (97.07.09)

12 straipsnis. Savivaldybės kompetencija kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos srityje

Savivaldybė:

1) kaupia informaciją apie į Registrą įrašytas kultūros vertybes, esančias savivaldybių teritorijoje;

2) atsako už savivaldybei priklausančių kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą;

3) finansuoja savivaldybei priklausančių kilnojamųjų kultūros vertybių tyrimą, konservavimą, restauravimą ir apsaugos priemonių įrengimą;

4) rengia, finansuoja ir įgyvendina savivaldybei priklausančių kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos programas;

5) tikrina, kaip laikomasi prekybos antikvariniais daiktais taisyklių;

6) steigia, finansuoja, kontroliuoja, reorganizuoja ir likviduoja vietinius muziejus ir savivaldybių bibliotekas bei kitas institucijas, susijusias su kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga;

7) skiria ir atleidžia vietinių muziejų ir savivaldybių bibliotekų vadovus bei vietinių muziejų vyriausiuosius fondų saugotojus, gavusi raštišką Kultūros ministerijos sutikimą.

III. KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSKAITA

13 straipsnis. Valstybinė kilnojamųjų kultūros vertybių apskaita

1. Šio įstatymo 3 straipsnyje išvardyti objektai, turintys išliekamąją kultūrinę vertę ir saugomi valstybės, yra valstybės įtraukiami į apskaitą.
2. Valstybinė kilnojamųjų kultūros vertybių apskaita yra sudėtinė kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos dalis.
3. Kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą sudaro:
 - 1) Lietuvos muziejuose ir bibliotekose saugomų kilnojamųjų kultūros vertybių inventoriniai sąrašai;
 - 2) Lietuvos archyvų fondo sąvadas;
 - 3) Registras.
4. Kilnojamųjų kultūros vertybių, saugomų muziejuose ir bibliotekose, apskaitos tvarką nustato kultūros ministras.
5. Kilnojamųjų kultūros vertybių, saugomų archyvuose, apskaitos tvarką nustato Lietuvos archyvų departamentas, suderinęs su kultūros ministru.

14 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių įrašymas į Registrą ir išbraukimas iš jo

1. Registro nuostatus tvirtina kultūros ministras.
2. Kilnojamąsias kultūros vertybes, remdamasis kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ekspertų komisijos išvada ir suderinęs su Valstybine paminklosaugos komisija, į Registrą įrašo ir iš Registro išbraukia kultūros ministras.
3. Išimties atvejais, kai gresia kilnojamosios kultūros vertybės sunaikinimas ar kitoks jos praradimas, kultūros ministras turi teisę kilnojamąją kultūros vertybę įrašyti į Registrą nesilaikydamas šio straipsnio nustatytos tvarkos.
4. Kilnojamųjų kultūros vertybių dalys gali būti įrašomos į Registrą ir kaip atskiros kilnojamosios kultūros vertybės.
5. Kilnojamąją kultūros vertybę įrašyti į Registrą gali siūlyti kilnojamosios kultūros vertybės savininkas, savivaldybė, apskrities viršininkas arba Kultūros ministerija. Jeigu kilnojamoji kultūros vertybė neįrašoma į Registrą, Kultūros ministerija siūlymą pateikusiam asmeniui ar institucijai turi duoti motyvuotą atsakymą.
6. Įrašytos į Registrą kilnojamosios kultūros vertybės savininkui išduodamas kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamentas ir pasas.
7. Kilnojamoji kultūros vertybė, nepriklausanti valstybei, gali būti įrašoma į Registrą tik savininkui sutikus, išskyrus atvejus, kai išduodamas leidimas jai laikinai išvežti iš Lietuvos Respublikos arba jeigu gresia jos sunaikinimas.
8. Kilnojamosios kultūros vertybės gali būti išbrauktos iš Registro, jeigu jas įsigyja valstybinės saugyklos arba jeigu kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ekspertų komisija nustato, kad kilnojamoji kultūros vertybė:
 - 1) sunyko ar buvo sunaikinta;
 - 2) neturi arba neteko išliekamosios vertės.
9. Kilnojamoji kultūros vertybė išbraukiama iš valstybinės apskaitos, kai ji negrąžinamai išvežama pagal tarpvalstybinius susitarimus šio įstatymo 24 straipsnyje numatytais atvejais.
10. Registro informacija teikiama kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą užtikrinančioms institucijoms.
11. Registro informaciją apie savininkus ir kilnojamųjų kultūros vertybių saugojimo vietą be savininko sutikimo skelbti draudžiama.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-325](#), 97.06.26, Žin., 1997, Nr.65-1550 (97.07.09)

15 straipsnis. Lietuvos kultūros paminklai

1. Reikšmingiausias kilnojamąsias kultūros vertybes, įtrauktas į valstybinę apskaitą, kultūros ministro siūlymu, pateiktu remiantis kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ekspertų komisijos išvadomis, pritarus Valstybinei paminklosaugos komisijai, Vyriausybė skelbia Lietuvos kultūros paminklais.

2. Sprendimas dėl paskelbimo Lietuvos kultūros paminklų gali būti panaikintas Vyriausybės nutarimu, laikantis šio straipsnio pirmojoje dalyje nustatytos tvarkos.

16 straipsnis. Įmonių, įstaigų ir organizacijų pagrindinių priemonių ir mažaverčio inventoriaus, turinčių kultūrinę vertę, sąrašai

1. Įstaigų, įmonių ir organizacijų, taip pat politinių, religinių ir visuomeninių organizacijų pagrindinės priemonės ir mažavertis inventorius, turintys kultūrinę vertę (vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūriniai, muzikos instrumentai ir kt.), minėtose institucijose įtraukiami į apskaitą atskirai. Šių priemonių įtraukimo į apskaitą tvarką nustato Finansų ministerija, suderinusi su Kultūros ministerija.

2. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą užtikrinančių institucijų pareigūnai turi teisę patikrinti pagrindinių priemonių ir mažaverčio inventoriaus, turinčių kultūrinę vertę, sąrašus ir įstatymo nustatyta tvarka kilnojamąsias kultūros vertybes siūlyti įrašyti į Registrą.

IV. KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ SAUGOJIMAS

17 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių saugojimas valstybinėse saugyklose

1. Kilnojamųjų kultūros vertybių saugojimas ir kaupimas valstybinėse saugyklose yra viena iš pagrindinių valstybinės kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos sudėtinių dalių. Tam jos superkamos, kitaip įsigyjamos ar priimanamos saugoti depozito teisėmis.

2. Kilnojamųjų kultūros vertybių saugojimo valstybinėse saugyklose sąlygas ir tvarką nustato Lietuvos archyvų, bibliotekų ir muziejų veiklą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai.

3. Valstybinių saugyklų vertybių apsaugą reglamentuojančiuose dokumentuose kilnojamosioms kultūros vertybėms, paskelbtoms Lietuvos kultūros paminklais, turi būti nustatomi papildomi apsaugos, saugojimo, konservavimo ir restauravimo reikalavimai.

18 straipsnis. Įrašytų į Registrą kilnojamųjų kultūros vertybių saugojimas

1. Kultūros vertybių apsaugos departamentas parengia kiekvienos įrašytos į Registrą kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamentą, užpildo kilnojamosios kultūros vertybės pasą ir įteikia juos savininkui, valdytojui ar naudotojui.

2. Kilnojamąsias kultūros vertybes saugo savininkai, valdytojai ar naudotojai. Jie privalo laikytis kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentų reikalavimų.

3. Valstybė, norėdama išsaugoti įrašytas į Registrą kilnojamąsias kultūros vertybes:

1) parengia kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamentą;

2) tikrina, kaip kilnojamųjų kultūros vertybių savininkai, valdytojai ar naudotojai laikosi kilnojamųjų kultūros vertybių reglamentuose nustatytų reikalavimų;

3) kontroliuoja prekybą kilnojamosiomis kultūros vertybėmis, jų įvežimą į Lietuvos Respubliką ir išvežimą iš Lietuvos Respublikos;

4) finansuoja kilnojamųjų kultūros vertybių konservavimą, restauravimą, tyrimą, apsaugos priemonių įrengimą ir rodyimą parodose;

5) teikia kvalifikuotas nemokamas konsultacijas dėl kilnojamųjų kultūros vertybių autorystės nustatymo, būklės įvertinimo, priemonių, būtinų kilnojamosioms kultūros vertybėms išsaugoti, mokslinio vertybių inventorizavimo ir kilnojamųjų kultūros vertybių bei kolekcijų mokslinio ištyrimo;

6) organizuoja dingusios kilnojamosios kultūros vertybės paiešką.

4. Kaip laikomasi į Registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentų reikalavimų, kontroliuoja Kultūros vertybių apsaugos departamentas. Patikrinti, kaip laikomasi reglamento reikalavimų, turi teisę ir Valstybinė paminklosaugos komisija.

5. Jeigu kilnojamosios kultūros vertybės valdytojas ar naudotojas nesilaiko apsaugos reglamente nustatytų reikalavimų, Kultūros vertybių apsaugos departamentas raštu įspėja jį bei kilnojamosios kultūros vertybės savininką ir nustato terminą apsaugos reglamento reikalavimams įvykdyti. Jeigu kilnojamosios kultūros vertybės valdytojas ar naudotojas iki nurodyto termino neįvykdo apsaugos reglamento reikalavimų, Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi teisę pareikalauti, kad kilnojamosios kultūros vertybės savininkas paimtų kilnojamąją kultūros vertybę iš valdytojo ar naudotojo ir užtikrintų jos tinkamą saugojimą.

19 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių priverstinis paėmimas

Jeigu įrašytos į Registrą kilnojamosios kultūros vertybės savininkas nesilaiko kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamento, neūkiškai ją laiko arba jei dėl savininko kaltės gresia šios vertybės sunaikinimo pavojus, tai kilnojamoji kultūros vertybė įstatymų nustatyta tvarka iš savininko gali būti atlygintinai paimta.

20 straipsnis. Valstybės parama kilnojamųjų kultūros vertybių, įrašytų į Registrą, savininkams

1. Iš valstybės biudžeto pagal Kultūros ministerijos patvirtintas programas finansuojama:
 - 1) Lietuvos kultūros paminklais paskelbtų kilnojamųjų kultūros vertybių tyrimo, konservavimo, restauravimo ir apsaugos priemonių įrengimo darbai;
 - 2) įrašytų į Registrą kilnojamųjų kultūros vertybių tyrimo darbai ir 50 procentų restauravimo ir konservavimo darbų;
 - 3) įrašytų į Registrą kilnojamųjų kultūros vertybių, rodomų valstybės institucijų organizuotose parodose, transportavimas ir draudimas.
2. Eksponuojamų ar kitaip prieinamų visuomenei įrašytų į Registrą kilnojamųjų kultūros vertybių savininkams kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos fondo nuostatų nustatyta tvarka iš kultūros vertybių apsaugos fondo lėšų kompensuojama šioms vertybėms išsaugoti reikalingų konservavimo, restauravimo ir tyrimo darbų išlaidų dalis.
3. Jeigu dėl savininko kaltės kilnojamoji kultūros vertybė iš dalies ar visiškai sunaikinama ar kitaip prarandama jos vertė, iš savininko gali būti išieškotos valstybės lėšos, įdėtos į restauravimą, konservavimą, tyrimą ir apsaugos priemonių įrengimą.

21 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių konservavimas ir restauravimas

1. Konservuoti ir restauruoti kilnojamąsias kultūros vertybes gali tik Kultūros ministerijos atestavimo komisijos atestuoti restauratoriai.
2. Kilnojamosios kultūros vertybės restauravimo ir konservavimo programą tvirtina, darbų procesą ir kokybę kontroliuoja bei darbą priima restauravimo taryba.
3. Konservavimo ir restauravimo tvarką nustato Kultūros ministerija, o kontroliuoja, kaip jos laikomasi, Kultūros vertybių apsaugos departamentas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-447](#), 97.10.14, Žin., 1997, Nr.97-2442 (97.10.29)

V. SANDORIAI DĖL KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ, KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ IŠVEŽIMAS IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS IR ĮVEŽIMAS Į LIETUVOS RESPUBLIKĄ

22 straipsnis. Sandoriai dėl įrašytų į Registrą kilnojamųjų kultūros vertybių

1. Įrašytos į Registrą kilnojamosios kultūros vertybės savininkas, norėdamas ją parduoti ar kitaip perleisti, privalo įspėti būsimą savininką apie šios vertybės statusą ir apsaugos reglamento reikalavimus.
2. Sandoriai dėl įrašytų į Registrą kilnojamųjų kultūros vertybių turi būti sudaryti raštu ir per mėnesį įregistruoti Kultūros vertybių apsaugos departamente, kuris įrašo į kilnojamosios kultūros vertybės pasą naująjį savininką ir jam išduoda šios vertybės apsaugos reglamentą.
3. Sandoris dėl kilnojamosios kultūros vertybės, sudarytas nesilaikant šio straipsnio reikalavimų, negalioja.

23 straipsnis. Prekyba antikvariniais daiktais

1. Prekiauti antikvariniais daiktais galima tik gavus Kultūros vertybių apsaugos departamento išduotą licenciją (leidimą). Licencijų (leidimų) išdavimo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.
2. Prekybos antikvariniais daiktais taisyklės nustato Vyriausybė.
3. Prekybą antikvariniais daiktais kontroliuoja Kultūros vertybių apsaugos departamentas ir savivaldybė. Patikrinti, kaip laikomasi prekybos antikvariniais daiktais taisyklių, taip pat turi teisę Valstybinė paminkloaugos komisija.
4. Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi teisę sulaikyti 15 dienų antikvarinio daikto pardavimą antikvariniais daiktais prekiaujančioje parduotuvėje. Jeigu per minėtas 15 dienų ekspertai

nustato, kad antikvarinis daiktas yra kilnojamoji kultūros vertybė, ji gali būti valstybės išperkama arba savininko sutikimu įrašoma į Registrą.

5. Valstybinėms saugykloms suteikiama pirmumo teisė įsigyti įrašytas į Registrą kilnojamasias kultūros vertybes parduotuvėse, prekiaujančiose antikvariniais daiktais, bei aukcionuose. Aukcionuose valstybinės saugyklos neturi teisės varžytis dėl kainos. Paskelbus galutinę kultūros vertybės kainą, valstybinės saugyklos atstovas turi teisę šią vertybę nupirkti.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-447](#), 97.10.14, *Žin.*, 1997, Nr. 97-2442 (97.10.29)

Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, *Žin.*, 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

24 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių išvežimas ir grąžinimas iš Lietuvos Respublikos

1. Kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų išvežimo ir grąžinimo iš Lietuvos Respublikos tvarką nustato Vyriausybė.

2. Kilnojamosioms kultūros vertybėms ir antikvariniams daiktams, kuriems išvežti pagal Vyriausybės patvirtintą sąrašą reikia leidimo, leidimą išduoda Kultūros vertybių apsaugos departamentas. Kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų kultūrinei vertei nustatyti ir jiems įkainoti kultūros ministras sudaro kilnojamųjų kultūros vertybių išvežimo ekspertų tarybą. Sprendimas dėl leidimo išvežti turi būti priimtas per 15 parų nuo kreipimosi dienos. Kultūros ministras turi teisę pratęsti terminą iki 30 parų.

3. Jeigu ekspertų taryba nustato, kad norimas išvežti daiktas yra kilnojamoji kultūros vertybė, kurios nebuvimas Lietuvoje nuskurdintų Lietuvos kultūros paveldą, leidimas negrąžinamai išvežti šią vertybę neduodamas. Šiuo atveju kilnojamoji kultūros vertybė, savininkui sutikus, gali būti įrašoma į Registrą arba valstybės išperkama.

4. Archyvinį dokumentų išvežimo ir įvežimo tvarką nustato Archyvų įstatymas.

5. Archyviniams dokumentams leidimus išvežti iš Lietuvos Respublikos išduoda Lietuvos archyvų departamentas.

6. Į Registrą įrašyta arba valstybiniame muziejuje ar bibliotekoje saugoma kilnojamoji kultūros vertybė, Valstybinei paminklosaugos komisijai sutikus, iš Lietuvos Respublikos negrąžinamai gali būti išvežta tik pagal tarpvalstybinius susitarimus:

1) kilnojamųjų kultūros vertybių mainų atveju, kai kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ekspertų komisija nustato, kad mainais gaunama kilnojamoji kultūros vertybė neabejotinai reikšmingesnė Lietuvos kultūrai negu atiduodama kilnojamoji kultūros vertybė;

2) kilnojamosios kultūros vertybės grąžinimo valstybei, iš kurios buvo neteisėtai išvežta atveju.

7. Į Registrą įrašyti arba valstybiniame muziejuje ar bibliotekoje saugomi ypatingi rankraščiniai religiniai tekstai (toros), perrašinėti išimtinai apeigų paskirčiai ir tapatinami su apeiga, Vyriausybei įstatymo nustatyta tvarka priėmus atitinkamą nutarimą, gali būti negrąžinamai išvežti iš Lietuvos Respublikos apeigų tikslams.

8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka gali būti taikomas Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsipareigojimas dėl laikinai įvežamų į Lietuvos Respubliką užsienio valstybių kilnojamųjų kultūros vertybių.

9. Pavogtos ar neteisėtai iš užsienio valstybių – UNIDROIT konvencijos dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų narių išvežtos kilnojamosios kultūros vertybės ir antikvariniai daiktai užsienio valstybei, kuri kreipiasi dėl jų grąžinimo, grąžinami, kai Lietuvos Respublikos teismas priima atitinkamą sprendimą. Visais atvejais ieškiniai ar reikalavimai gali būti pareiškiami praėjus ne daugiau kaip 50 metų nuo to laiko, kai objektas buvo pavogtas, arba jei pasibaigus objekto laikino išvežimo leidime nurodytam terminui jis nebuvo grąžintas besikreipiančiai užsienio valstybei ar neteisėtai išvežtas iš besikreipiančios užsienio valstybės teritorijos. Užsienio valstybės įgaliota institucija į Kultūros ministeriją gali kreiptis ne vėliau kaip per 3 metus nuo tos dienos, kurią besikreipianti užsienio valstybė nustatė kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų buvimo vietą ir jų valdytojo arba naudotojo tapatybę.

10. Pavogtos ar neteisėtai iš užsienio valstybių – Europos Sąjungos narių, nesančių UNIDROIT konvencijos dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų narėmis, išvežtos kilnojamosios kultūros vertybės ir antikvariniai daiktai užsienio valstybei, kuri kreipiasi dėl jų grąžinimo, grąžinami, kai Lietuvos Respublikos teismas priima atitinkamą sprendimą. Visais atvejais tokia byla gali būti keliama praėjus ne daugiau kaip 30 metų nuo objekto neteisėto išvežimo iš

besikreipiančios užsienio valstybės teritorijos. Užsienio valstybės įgaliota institucija į Kultūros ministeriją gali kreiptis ne vėliau kaip per vienerius metus nuo tos dienos, kurią besikreipianti užsienio valstybė nustatė kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų buvimo vietą ir jų valdytojo arba naudotojo tapatybę.

11. Pavogtos ar neteisėtai iš užsienio valstybių, nesančių nei Europos Sąjungos narėmis, nei UNIDROIT konvencijos dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų narėmis, išvežtos kilnojamosios kultūros vertybės ir antikvariniai daiktai užsienio valstybei, kuri kreipiasi dėl jų grąžinimo, grąžinami, kai Lietuvos Respublikos teismas priima atitinkamą sprendimą. Užsienio valstybės įgaliota institucija gali kreiptis laikydamasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatytų ieškinio senaties terminų, jei kitaip nenustato tarptautinės sutartys, kurių narės yra Lietuvos Respublika ir besikreipianti užsienio valstybė.

12. Byla dėl grąžinimo nekeliamą, jei jos iškėlimo proceso metu kilnojamosios kultūros vertybės ar antikvarinio daikto išvežimas iš besikreipiančios užsienio valstybės teritorijos jau nėra laikomas neteisėtu.

13. Tais atvejais, kai valstybėse kilnojamosios kultūros vertybės ir antikvariniai daiktai sudaro neatskiriamą valstybei, savivaldybėms, visuomeninėms organizacijoms nuosavybės teise priklausančių kolekcijų, įtrauktų į muziejų, archyvų arba bibliotekų saugomų kolekcijų inventorinius sąrašus, dalį, taip pat bažnytinėms kilnojamosioms kultūros vertybėms taikomos ypatingos apsaugos nuostatos pagal atitinkamos valstybės įstatymus, byloms dėl grąžinimo netaikomi kiti laiko apribojimai, išskyrus 3 metų senaties terminą, skaičiuojamą nuo to laiko, kai ieškovas sužinojo, kur yra kultūros vertybė ar antikvarinis daiktas ir kas jų savininkas.

14. Užsienio valstybės įgaliota institucija su ieškiniu dėl pavogtų kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų išreikalavimo (grąžinimo) arba su reikalavimu grąžinti neteisėtai išvežtas kilnojamasias kultūros vertybes ir antikvarinius daiktus šiame straipsnyje nustatytais terminais kreipiasi į Lietuvos Respublikos kultūros ministeriją; ši yra Lietuvos Respublikos institucija, priimanti ieškinius dėl pavogtų kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų išreikalavimo (grąžinimo) arba reikalavimus grąžinti kilnojamasias kultūros vertybes ar antikvarinius daiktus ir pateikianti juos Lietuvos Respublikos teismams.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1970](#), 00.10.03, Žin., 2000, Nr.87-2655 (00.10.18)

Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, Žin., 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

25 straipsnis. Neteko galios nuo 2002 m. gruodžio 24 d.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, Žin., 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

VI. KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS FINANSAVIMAS

26 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos finansavimas

1. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga finansuojama iš šių vertybių savininkų, valdytojų ar naudotojų lėšų.

2. Iš valstybės biudžeto finansuojama:

1) valstybinių saugyklų ir kitų su kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga susijusių įstaigų išlaikymas;

2) valstybei priklausančių kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos priemonių įrengimas, tyrimas, konservavimas, restauravimas;

3) kilnojamųjų kultūros vertybių valstybinė apskaita;

4) kilnojamųjų kultūros vertybių išpirkimas, priverstinis paėmimas ir šio įstatymo 20 straipsnio pirmojoje dalyje numatyti kilnojamųjų kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo darbai, apsaugos priemonių įrengimas, kilnojamųjų kultūros vertybių transportavimas ir draudimas;

5) kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos valstybės programų įgyvendinimas;

6) neteisėtai išvežtų ar pavogtų kilnojamųjų kultūros vertybių paieška ir sugrąžinimas;

7) kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą užtikrinančių valstybės institucijų išlaikymas.

3. Iš savivaldybių biudžetų finansuojama:

1) savivaldybių įsteigtų saugyklų ir kitų su kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga susijusių įstaigų išlaikymas;

2) savivaldybei priklausančių kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos priemonių įrengimas, kilnojamųjų kultūros vertybių tyrimas, konservavimas, restauravimas;

3) kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos savivaldybės programos.
Straipsnio pakeitimai:
Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, Žin., 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

27 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos fondas

1. Prie Kultūros ministerijos steigiamas kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos fondas, kurio nuostatus tvirtina Vyriausybė.
2. Fondo lėšas sudaro:
 - 1) baudos už kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos, prekybos antikvariniais daiktais, kilnojamųjų kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo taisyklių pažeidimus;
 - 2) valstybės biudžeto tiksliniai asignavimai;
 - 3) lėšos, gautos realizavus konfiskuotas kilnojamąsias kultūros vertybes ir antikvarinius daiktus;
 - 4) valstybės, savivaldybių, fizinių ir juridinių asmenų parama;
 - 5) kitos teisėtai įgytos lėšos.
3. Fondas:
 - 1) finansuoja norimų išvežti ar parduoti kilnojamųjų kultūros vertybių pirkimą valstybinėms saugykloms;
 - 2) kompensuoja į Registrą įrašytų eksponuojamų ar kitaip prieinamų visuomenei kilnojamųjų kultūros vertybių savininkams konservavimo, restauravimo ir tyrimo darbų išlaidas.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. [IX-384](#), 2001-06-19, Žin., 2001, Nr. 57-2028 (2001-07-04)

VII. ATSAKOMYBĖ UŽ ĮSTATYMO PAŽEIDIMĄ

28 straipsnis. Atsakomybė už įstatymo pažeidimą

Asmenys, pažeidę šį įstatymą, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

Lietuvos Respublikos
kilnojamųjų kultūros
vertybių apsaugos įstatymo
priedas

Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas yra suderintas su 1993 m. kovo 15 d. Tarybos direktyva Nr. 93/7/EEB dėl neteisėtai iš valstybės narės teritorijos išvežtų kultūros objektų grąžinimo.

Įstatymas papildytas priedu:
Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, Žin., 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-325](#), 97.06.26, Žin., 1997, Nr.65-1550 (97.07.09)
LIETUVOS RESPUBLIKOS KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 7, 11, 14 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS
2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-447](#), 97.10.14, Žin., 1997, Nr.97-2442 (97.10.29)

LIETUVOS RESPUBLIKOS KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 9, 21, 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO

3.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [VIII-1970](#), 00.10.03, Žin., 2000, Nr.87-2655 (00.10.18)

KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 24 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMAS

4.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-384](#), 2001-06-19, Žin., 2001, Nr. 57-2028 (2001-07-04)

KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 27 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

5.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-1286](#), 2002-12-10, Žin., 2002, Nr. 123-5559 (2002-12-24)

KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 1, 2, 9, 23, 24, 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO, 25 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMAS

*** Pabaiga ***

Redagavo: Aušrinė Trapinskienė (2003-01-27)

autrap@lrs.lt